

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/127/2023
Identifikačné číslo spisu:	1304115055
Dátum vydania rozhodnutia:	18.06.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1304115055.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ O. K., narodenej XX. F. XXXX, V., K. V. XXX, 2/ E. H., narodenej XX. X. XXXX, E., G. XXX/XX, 3/ O. B., narodenej XX. F. XXXX, W. B. Z., Š. XXX/XX, 4/ W. B., narodeného X. V. XXXX, G., M. XXXX/XXX, 5/ Z. H., narodenej XX. W. XXXX, W. B. Z., Š. XXX/XX, 6/ M. K., narodenej XX. F. XXXX, W. - F.Z. X., Ž. U. XXX/XX, 7/ N. K., narodeného XX. F. XXXX, W. B. Z., W. L. Š. XXX/XX, všetci zastúpení spoločnosťou MALICH advokátska kancelária, s.r.o., Bratislava, Dunajská 25, IČO: 47 256 991, proti žalovaným 1/ Z. N., narodenej XX. I. XXXX, X. Y., V. XXX/X, zastúpenej spoločnosťou Podhorský & Partners, s. r. o., Bratislava, Mlynské nivy 53, IČO: 46 962 000, 2/ K. H., narodenej XX. V. XXXX, N. XXX, zastúpenej spoločnosťou advocatus s. r. o., Bratislava, Palackého 12, IČO: 36 868 752, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 5C/518/2008, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 21. apríla 2022 sp. zn. 9Co/33/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 21. apríla 2022 sp. zn. 9Co/33/2017 v spojení s opravným uznesením zo 17. októbra 2022 sp. zn. 9Co/33/2017 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Uznesenie Okresného súdu Pezinok č. k. 5C/518/2008-1203 z 2. augusta 2022 z r u š u j e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 5C/518/2008-744 z 27. januára 2016 zamietol žalobu o určenie vlastníckeho práva k pozemku - parcela registra „E“ parcelného č. XXXX/X orná pôda o výmere 4 115 m² v k. ú. W. B. Z., obec W. B. Z., zapísanému na liste vlastníctva č. XXX (ďalej aj „predmetný pozemok“). Žalobcom 1/ a 8/ uložil povinnosť zaplatiť žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov konania vo výške 2 486,51 eura.

1.1 Súd prvej inštancie zdôvodnil rozhodnutie tým, že podľa výmeru o vlastníctve pôdy zo 7. decembra 1948 č. 2901/48-1 boli Š. B. a manželke F. B. pridelené do vlastníctva pôdohospodárske nehnuteľnosti v k. ú. W. I. T. (v súčasnosti W. B. Z.), medzi ktorými bola aj parcela č. XXXX/X. Žalobcami predložená neoverená kópia výmeru však neobsahuje úradnú pečiatku ani prídelovú cenu, preto ju nemožno považovať za rozhodnutie, ktoré by právoplatne konštituovalo alebo osvedčovalo stav v nej uvedený, t.

j. za verejnú listinu; k tomu poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/48/2008. Žalobcovia nepredložili dokumenty, z ktorých by bolo zrejmé, že prídelové konanie bolo ukončené, nepreukázali ani zaplatenie prídelovej ceny. Žalobcovia ani ich právni predchodcovia sa k predmetu konania nesprávali ako vlastníci a svojho vlastníckeho práva sa začali domáhať až v roku 2004 na základe informácií získaných z JRD Most pri Bratislave. Právne súd prvej inštancie zdôvodnil rozhodnutie ustanovením § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka, nariadením č. 104/1945 Sb. n. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR a nariadením č. 104/1946 Sb. n. SNR.

1.2. Súd prvej inštancie poukázal aj na vydržanie predmetného pozemku zo strany právnych predchodcov žalovaných. Predchádzajúca žalovaná 1/ W. N. nadobudla vlastnícke právo k pozemku ku dňu smrti poručiťky W. W. dňa 27. októbra 1983 a od zápisu vlastníckeho práva so započítaním lehoty jej právnej predchodkyne užívala pozemok v dobrej viere ako dobromyseľný držiteľ. Predchádzajúca žalovaná 2/ K. G.E. nadobudla vlastnícke právo k pozemku na základe dedičského rozhodnutia po manželovi Š. G. z 2. októbra 2003, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 17. októbra 2003, jej právny predchodca nadobudol pozemok na základe dedičského rozhodnutia po N. G. sp. zn. D 397/94, právoplatného dňa 6. decembra 1994. Obidve boli zapísané v katastri nehnuteľností ako vlastníci pozemku s tým, že pozemok užívali ako dobromyseľní držiteľia. Vydržacia lehota nebola ničím rušená, čo potvrdili aj pôvodní žalobcovia na pojednávaní konanom 21. januára 2009. Pôvodné žalované 1/ a 2/ resp. ich právni predchodcovia užívali predmetný pozemok v dobrej viere a dali ho aj do prenájmu Rolníckemu družstvu podielnikov v Moste na Ostrove, a to právny predchodca pôvodnej žalovanej 2/ od roku 1992 a pôvodná žalovaná 1/ od roku 1994.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom z 21. apríla 2022 sp. zn. 9Co/33/2017 v spojení s opravným uznesením zo 17. októbra 2022 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že určil, že žalobkyňa 1/ je podielovým spoluvlastníkom predmetného pozemku v podiele 1/4; určil, že V. B., rod. B., narodený XX. V. XXXX, zomrelý X. V. XXXX, bol v čase svojej smrti podielovým spoluvlastníkom predmetného pozemku v podiele 1/4; určil, že Š. B., rod. B., narodený XX. F. XXXX, zomrelý XX. I. XXXX, bol v čase svojej smrti podielovým spoluvlastníkom predmetného pozemku v podiele 1/2. Žalobcom 1/ - 7/ priznal voči žalovaným 1/, 2/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd po zistení existencie naliehavého právneho záujmu na strane žalobcov zdôvodnil rozhodnutie tým, že po zopakovaní a doplnení dokazovania na pojednávaní zistil, že rozhodnutím konfiškačnej komisie v sídle Okresného národného výboru v Šamoríne č. 489/1946 I. z 13. augusta 1946 bolo rozhodnuté, že J. W. a W. W., obyvatel'ov W. I. T., treba považovať podľa § 1 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 104/1945 Zb. n. SNR v znení čl. I. nariadenia č. 64/1946 Zb. n. SNR za osoby národnosti nemeckej a na základe toho sa považuje pôdohospodársky majetok v rozsahu § 2 nariadenia č. 104/1945 Zb. n. SNR patriaci do vlastníctva menovaných za skonfiškovaný ku dňu 1. marca 1945. Podobne z rozhodnutia konfiškačnej komisie v sídle Okresného národného výboru v Šamoríne č. 376/b-1946 I. z 13. augusta 1946 vyplýva, že N. G., obyvateľku W. I. T., treba považovať za osobu národnosti nemeckej a na základe toho sa považuje pôdohospodársky majetok v rozsahu § 2 nariadenia č. 104/1945 Zb. n. SNR patriaci do vlastníctva menovanej za skonfiškovaný ku dňu 1. marca 1945. Výmerom o vlastníctve pôdy zo 7. decembra 1948 č. 2901/48-I vydaným Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy podľa § 1 ods. 1 nariadenia SNR č. 104/1964 Zb. boli Š. B. a jeho manželke F. rod. N. pridelené do vlastníctva pôdohospodárske nehnuteľnosti v k. ú. W. I. T., vrátane predmetného pozemku. Po vykonanom prídelovom konaní Okresný národný výbor Bratislava-okolie vydal dňa 11. januára 1958 pre Š. B. a manželku F. rod. N. prídelovú listinu, podľa ktorej sa uskutočnil prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam uvedeným v listine. Predmetný pozemok tam výslovne uvedený nebol, boli tam však uvedené „role o približnej výmere 5,6397 ha“. Odbor pôdohospodárstva rady ONV Bratislava-okolie rozhodnutím z 13. januára 1961 zrušil rozhodnutie Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy zo 7. decembra 1948 č. 2901/48-I z dôvodu, že prídelci opustili prídel.

2.2. Odvolací súd považoval predložené kópie listín za hodnoverné, keď súlad týchto listín s originálmi založenými v štátnom archíve nebol nijakým spôsobom spochybnený. Ďalej konštatoval, že v civilnom konaní nie je súd oprávnený vecne skúmať správnosť administratívnych aktov (4Cdo/123/2003). Výmer č. 2901/48-I bol vydaný Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, teda orgánom

príslušným podľa § 1 ods. 1 nariadenia č. 104/1946 Zb. n. SNR. Absencia pečiatky orgánu, ktorý výmer vydal, pokiaľ je prítomný podpis povereníka, nespôsobuje nulitu listiny (5Cdo/201/2012). Podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Zb. n. SNR pridelený majetok mohlo odňať len Povereniecťvo pôdohospodárskej a pozemkovej reformy (5Cdo/157/2007, 4Cdo/123/2003). Okresné národné výbory (ONV) nemali právomoc odnímať prídely, a z tohto dôvodu treba považovať takéto rozhodnutie vydané nad rozsah právomoci správneho orgánu za nulitný správny akt.

2.3. Z uznesenia Okresného súdu Bratislava-vidiek z 18. januára 1995 sp. zn. D 4543/93, Dnot 274/93 odvolací súd zistil, že predmetný pozemok v 1/2-ici prešiel z poručiťky F. B., rod. N. na dedičov: V. B., narodeného XX. V. XXXX, a O. K., narodenú XX. F. XXXX. Odvolací súd konštatoval, že bolo preukázané nepretržité trvanie vlastníckeho práva žalobcov a ich právnych predchodcov, preto nebolo potrebné zaoberať sa otázkou eventuálneho vydržania vlastníckeho práva na strane žalobcov a ich právnych predchodcov. K tomu, že žalovaná 1/ a predchádzajúca žalovaná 2/ K. G. mali nadobudnúť predmetný pozemok dedením, odvolací súd uviedol, že vlastnícke právo dediča je závislé od existencie vlastníckeho práva poručiťky a jeho právnych predchodcov. Sama evidencia vlastníctva nehnuteľnosti v katastri nehnuteľností nezakladá dobrú vieru evidovaného vlastníka v to, že je vlastníkom, a ani skutočnosť, že nehnuteľnosť bola predmetom dedičského konania, nemôže bez ďalšieho zakladať dobrú vieru o tom, že právny predchodca dediča bol jej vlastníkom. Žalovaní ani ich právni predchodcovia nedržali nehnuteľnosť oprávnené, nakoľko nemohli byť dobromyseľní v tom, že im nehnuteľnosť patrí. Z objektívneho hľadiska im muselo byť zrejmé, že sú právnymi nástupcami osôb nemeckej národnosti, ktorých majetok bol po druhej svetovej vojne predmetom konfiškácie, čo je skutočnosť všeobecne známa a ako notoriu ju podľa § 186 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ani netreba dokazovať. Nie je ani potrebné, aby žalovaní a ich právni predchodcovia mali špecifickú vedomosť o konkrétnom konfiškačnom rozhodnutí. Žalovaní nenavrhli žiaden dôkaz, že mohli v dobrej viere považovať svojich právnych predchodcov za vlastníkov, ktorým nebol ich majetok skonfiškovaný. Dôkazy preukazujúce nakladanie s predmetným pozemkom (nájomné zmluvy) môžu preukazovať nanajvýš vôľu žalovaných správať sa k danej nehnuteľnosti ako k vlastnej, ale nie ich dobromyseľnosť v tom, že by mali byť vlastními.

2.4. Žalovaná 2/ v priebehu odvolacieho konania predložila rozhodnutie Okresného úradu Senec, pozemkový a lesný odbor č. j. OU-SC-PLO/2015/1398-2/246/Ko z 25. novembra 2015, podľa ktorého správny orgán v reštitučnom konaní zistil, že jej právna predchodkyňa K. G. spĺňa podmienky podľa § 3 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. pre navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré mali prejsť na štát na základe konfiškačných rozhodnutí a právnej predchodkyne žalovanej 2/ sa navrátilo vlastnícke právo k predmetnému pozemku. Zároveň žalovaná 2/ predložila pozemnoknižnú vložku, v ktorej absentuje zápis konfiškácie majetku. Odvolací súd k tomu uviedol, že tieto dôkazy existovali už v čase rozhodovania súdu prvej inštancie, preto na ne neprihliadal, keďže išlo o neprípustné novoty v odvolacom konaní podľa § 366 CSP v spojení s § 373 ods. 4 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná 2/ (ďalej aj ako „dovolatelka“) z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Navrhla, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie zdôvodnila tým, že odvolaciu súdu predložila rozhodnutie Okresného úradu Senec, pozemkový a lesný odbor č. j. OU-SC-PLO/2015/1398-2/246/Ko z 25. novembra 2015, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 26. novembra 2015, ktorým bolo v reštitučnom konaní rozhodnuté, že oprávnená osoba K. G. spĺňa podmienky podľa § 3 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. k navráteniu vlastníctva o. i. aj k predmetnému pozemku v podiele 1/2, pričom žiadala, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie aj na základe predloženého právoplatného rozhodnutia správneho orgánu potvrdil ako vecne správny, nakoľko rozhodnutie Okresného úradu Senec bolo na liste vlastníctva (ďalej len „LV“) evidované ako „titul“ nadobudnutia vlastníckeho práva právnej predchodkyne žalovanej 2/, K. G.. Vlastnícke právo právnej predchodkyne žalovanej 2/ ako oprávnenej osoby podľa reštitučných predpisov vzniklo okamihom vydania veci, a to bez ohľadu na reštitučný dôvod. Súd, a to aj odvolací súd, je podľa § 205 CSP viazaný právoplatným rozhodnutím správneho orgánu ako rozhodnutím, ktoré je verejnou listinou. V tomto prípade podľa dovolateľky nebolo možné aplikovať ustanovenia o sudcovskej koncentrácii konania, keďže konanie sa začalo ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“), v ktorom bola zásada koncentrácie sporového konania všeobecne upravená v § 120 ods. 4 O.s.p. Ustanovenie § 366 CSP,

ktoré aplikoval odvolací súd, sa týka len odvolania. Avšak dovolateľka nepodala odvolanie, keďže bola v konaní pred súdom prvej inštancie úspešná, a verejnú listinu predložila odvolaciemu súdu v čase, keď tento nariadil pojednávanie na doplnenie dokazovania, pričom aj bez návrhu môže odvolací súd vykonať dôkazy na zistenie, či sú splnené procesné podmienky, napr. skúmanie naliehavého právneho záujmu.

3.1. Dovolateľka ďalej namietala, že odvolací súd bez opory vo vykonanom dokazovaní generálne vylúčil dobromyseľnosť právnych predchodcov žalovaných argumentáciou, že žalovaní sú právnymi nástupcami osôb nemeckej národnosti, ktorých majetok bol po druhej svetovej vojne predmetom konfiškácie. Vo väzbe na preukazovanie dobromyseľnosti považovala za diskriminujúce, ak právní nástupcovia osôb nemeckej národnosti nemôžu byť dobromyseľní pri nadobudnutí vlastníckeho práva titulom vydržania. Správne posúdenie uplatneného určovacieho nároku vyžadovalo riešenie dvoch rozhodujúcich právnych otázok, a to otázky, či žalobcovia nadobudli vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam a ak áno, či toto právo žalobcov v nasledujúcom období nezaniklo v dôsledku jeho vydržania v prospech žalovaných. Odvolací súd neprihliadol na skutočnosť, že žalovaní, resp. ich právní predchodcovia boli evidovaní na LV ako vlastníci, že vlastníctvo nadobudli právoplatnými dedičskými rozhodnutiami, neprihliadol ani na to, že právna predchodkyňa žalovanej 2/ už od roku 1992 prenajímala predmetný pozemok roľníckemu družstvu. Vo vzťahu k naliehavému právnemu záujmu uviedla, že vyhovením žalobe na určenie, že právní predchodcovia boli ku dňu smrti vlastníkmi nehnuteľnosti, nie je určené, kto je ich súčasným (spolu)vlastníkom. Pokiaľ preto po smrti poručiťľa nastali právne skutočnosti, s ktorými právny poriadok spája vznik vlastníctva niekoho iného, v tomto konaní nemôžu mať právny význam (napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. decembra 2010 sp. zn. 3Cdo/154/2010, z 11. augusta 2011 sp. zn. 3Cdo/29/2010). Navyše aj určovacie rozhodnutie musí deklarovať existenciu právneho vzťahu ku dňu vyhlásenia rozhodnutia podľa § 217 ods. 1 CSP (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 3. mája 2017 sp. zn. I. ÚS 151/2016). Pokiaľ taký právny vzťah už neexistuje, nemôže mať ani návrh na určenie, že veci patria do dedičstva po zomrelom poručiťľovi, úspech.

3.2. Podľa dovolateľky procesný postup súdu, ktorým odmietol vykonať navrhované dôkazy, mal vplyv na posúdenie skutkového stavu veci z hľadiska jej tvrdení. Nevykonanie navrhovaného dôkazu ju oproti druhému účastníkovi konania znevýhodňovalo a viedlo k opomenutiu súdu preukázať skutkovú okolnosť, ktorá má podľa odôvodnenia rozhodnutia právny význam pre rozhodnutie vo veci. Navyše postup súdu, ktorý bez preskúmania splnenia podmienok vydržania vlastníckeho práva žalovaných, poskytol žalobcom „širokú ochranu“, zakladá porušenie princípu rovnosti zbraní. Absencia akejkoľvek odpovede odvolacieho súdu v tejto veci zakladá vadu nedostatočnej presvedčivosti a úplnosti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia. Súd nemôže rozhodnúť na základe takeého stavu, ktorý nebol preukázaný v konaní alebo neexistuje. Rozhodnutie je v tomto smere nepreskúmateľné. Napokon dovolateľka namietajú vadu odvolacieho konania podľa § 420 písm. f) CSP odôvodnila aj zmeňujúcim rozhodnutím, ktoré neobsahovalo žiadnu relevantnú právnu argumentáciu vo veci.

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej 2/ navrhli, aby dovolací súd dovolanie odmietol, prípadne zamietol. Rozsudok odvolacieho súdu je podľa nich zákonný a vecne správny. Dovolateľka mala v konaní pred odvolacím súdom zabezpečenú možnosť na realizáciu všetkých jej procesných práv a bola jej vytvorená možnosť obhájenia jej práv a právom chránených záujmov. Odvolací súd svojím procesným postupom vytvoril sporovým stranám rovnaký priestor a možnosti na realizáciu ich procesných práv a plnenie ich procesných povinností, preto námietka dovolateľky o porušení práva na spravodlivý proces nemôže obstať. Rozsudok odvolacieho súdu v rovine dokazovania a zisteného skutkového stavu je vecne správny, opiera sa o tvrdenia a relevantné dôkazy produkované stranami v prvoinštančnom konaní a vychádza zo správne aplikovaných a interpretovaných právnych noriem na dostatočne a správne zistený skutkový stav veci. Kým navrhovanie dôkazov je právom a zároveň procesnou povinnosťou účastníkov konania, len súd rozhodne, ktorý z navrhnutých dôkazov vykoná (I. ÚS 350/08). Preto žalobcovia nesúhlasili s argumentáciou dovolateľky, že nevykonanie dôkazu rozhodnutím Okresného úradu Senec, pozemkového a lesného odboru, ktorý dovolateľka predložila až v odvolacom konaní, predstavuje porušenie jej práva na spravodlivý proces.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd

príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 2/ je prípustné a dôvodné, preto bolo potrebné rozsudok odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 431 ods. 1 a 2 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

9. Citované ustanovenie § 420 písm. f) CSP v spojení s § 431 CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, keď miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, predvídateľnosť rozhodnutia, zachovanie rovnosti strán v konaní, relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu, ako aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

10. Najvyšší súd zdôrazňuje, že súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strán sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 220 ods. 2 a 3, § 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie týchto kogentných ustanovení zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania. Dodržiavanie povinnosti riadne odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvoľu v tomto procese.

11. Pokiaľ teda odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočností nezhodnotil skutočnosti namietané odvolateľom alebo druhou stranou, resp. dostatočne neodôvodnil ich bezvýznamnosť či irelevantnosť, odôvodnenie jeho rozhodnutia treba považovať za nedostatočné, čím porušil právo strany na spravodlivý proces a konanie zaťažil vadou v zmysle § 420 písm. f) CSP (4Cdo/120/2019). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vyplýva, že nie na každý argument strany musia dať súdy odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, ods. 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Ústavný súd vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. sp. zn. IV. ÚS

115/03, III. ÚS 119/03). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. sp. zn. III. ÚS 107/07).

12. Vo vzťahu k námietke dovolateľky týkajúcej sa koncentrácie konania je potrebné uviesť, že ustanovenia CSP o sudcovskej koncentrácii konania v tejto veci skutočne nemožno uplatňovať, ak by boli v neprospech strany, pretože ide o konanie začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti CSP (§ 470 ods. 2 druhá veta CSP). Odvolací súd však neuplatňoval sudcovskú koncentráciu konania (§ 153 CSP), ale zákonnú koncentráciu konania (§ 154 CSP, resp. predtým § 120 ods. 4 O.s.p.). Vo vzťahu k novotám v odvolacom konaní však bolo potrebné dôsledne posúdiť, ktorý procesný predpis bol v ktorom okamihu konania aplikovateľný.

13. Vzhľadom k tomu, že rozsudok súdu prvej inštancie bol vyhlásený ešte pred nadobudnutím účinnosti CSP a rovnako pred nadobudnutím účinnosti CSP bolo súdu prvej inštancie doručené odvolanie žalobcov a aj vyjadrenie žalovaných k odvolaniu žalobcov, bolo nevyhnutné, aby odvolací súd prihliadal na intertemporalitu procesných noriem. V zmysle princípu okamžitej aplikovateľnosti procesných noriem a v súlade s ustanovením § 470 ods. 1 CSP bolo potrebné postupovať v odvolacom konaní od 1. júla 2016 už podľa ustanovení CSP, avšak tak, aby sa novým ustanoveniam CSP nepripisovala de facto práva retroaktivity.

14. Nie je možné súhlasiť s dovolateľkou v tom, že ustanovenia CSP o novotách v odvolacom konaní (§ 366 CSP) sú aplikovateľné len vo vzťahu k odvolateľovi, a nie vo vzťahu k druhej strane sporu. Ustanovenie § 373 ods. 4 CSP totiž výslovne stanovuje, že aj subjekty odlišné od odvolateľa (najmä druhá strana sporu) môžu uplatniť prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvej inštancie, len za splnenia podmienok podľa § 366 CSP a najneskôr v lehote na vyjadrenie k odvolaniu. Predchádzajúca procesná úprava však takého ustanovenie vo vzťahu k iným subjektom než odvolateľovi neobsahovala. Ustanovenie § 120 ods. 4 druhá veta v spojení s § 205a O.s.p. obmedzovalo len odvolacie dôvody („skutočnosti a dôkazy uplatnené neskôr sú odvolacím dôvodom len za podmienok uvedených v § 205a“, pričom aj z uvádzacej vety § 205a vyplýva, že tam ustanovené podmienky pre uplatnenie nových skutočností a dôkazov sa týkali len odvolacích dôvodov). Za týchto okolností, keďže lehota na vyjadrenie k odvolaniu uplynula ešte pred nadobudnutím účinnosti CSP, nebolo možné vyžadovať od strany, ktorá nebola odvolateľom, aby v odvolacom konaní uplatňovala nové skutkové tvrdenia a dôkazy len za splnenia podmienok podľa § 366 CSP (prípadne podľa § 205a O.s.p.), a to v lehote na vyjadrenie k odvolaniu (§ 373 ods. 4 CSP).

15. Je tiež potrebné uviesť, že predchádzajúca procesná úprava nebola založená na úplnej kontradiktórnosti konania. Súd mohol vykonať aj dôkazy, ktoré účastníci nenavrhli, ak bolo ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci (§ 120 ods. 1 tretia veta O.s.p. - aj keď to bolo formulované ako „výnimočné“, nebolo to obmedzené na tzv. nespоровé konania). Aj v odvolacom konaní mohol odvolací súd za rovnakých okolností, ak to bolo nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci alebo pri zisťovaní väd konania doplniť dokazovanie aj vykonaním ďalších dôkazov, ktoré nenavrhli účastníci konania. Ak teda mohol súd (aj odvolací súd) vykonať aj dôkazy, ktoré účastníci konania nenavrhli, nebolo možné bezvýhradne trvať na tom, že v odvolacom konaní nebude súd prihliadať na dôkaz, ktorý účastníci nenavrhli v konaní pred súdom prvej inštancie, obzvlášť ak išlo o taký dôkaz, ktorého vykonanie nebolo v rozpore s princípom hospodárnosti konania - išlo o listinu predloženú priamo stranou sporu, takže sa nevyžadovala žiadna aktivita zo strany súdu ani odročenie pojednávania, iba vyhodnotenie tohto dôkazu - a ktorého vykonanie mohlo podstatne zmeniť výsledok sporu.

16. Okrem toho je potrebné mať na zreteli skutočnosť, že odvolací súd v tomto prípade nepotvrdzoval ani nezrušoval, ale menil rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktoré bolo pre dovolateľku priaznivé. Odvolací súd v potrebnom rozsahu zopakoval a doplnil dokazovanie (§ 384 CSP), nanovo ustálil skutkový stav a vykonal vlastné právne posúdenie veci, na základe čoho sám vo veci meritorne rozhodol. Až toto nové skutkové a právne posúdenie veci vyznelo pre dovolateľku nepriaznivo. Nebol to teda súd prvej inštancie, ale odvolací súd, kto s konečnou platnosťou zisťoval skutkový stav. Preto bol

odvolací súd v čase svojho rozhodovania povinný riadne zistiť skutkový stav na základe v tom čase predložených dôkazov, a to najmä pokiaľ išlo o zistenie existencie alebo neexistencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorú je súd povinný vždy preskúmať ex offio.

17. Nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno v takom prípade - podobne ako v konaní pred súdom prvej inštancie - založiť len na troch dôvodoch. Prvým je, že tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu alebo vyvráteniu je navrhnutý dôkaz, je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania; ďalším je, že dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Nakoniec tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. že tvrdenie, ku ktorého overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ktoré garantujú pre stranu sporu právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada (tzv. opomenutý dôkaz) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť (rozsudok najvyššieho súdu z 31. marca 2021 sp. zn. 5Cdo/107/2019).

18. K obmedzeniu zásady koncentrácie konania sa dovolací súd vyjadril okrem iného v uznesení z 26. apríla 2023 sp. zn. 4Cdo/81/2022, v ktorom konštatoval, že ak odvolací súd zruší rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vráti na ďalšie konanie, strany sporu môžu uvádzať nové skutočnosti a navrhovať nové dôkazy v rozsahu dôvodov zrušujúceho uznesenia, bez toho, aby boli obmedzované tým, že v predchádzajúcom konaní pred súdom prvej inštancie túto možnosť nevyužili. Neexistuje racionálny dôvod pre iný prístup v prípade, ak odvolací súd nezruší rozhodnutie súdu prvej inštancie, ale (takisto z dôvodu zistenej nesprávnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie) rozhodnutie zmení, a teda meritorne rozhodne vo veci sám. V takom prípade prechádza zodpovednosť za celý proces dokazovania, za jeho vyhodnotenie a za nové ustálenie skutkového stavu na odvolací súd. Aj v takom prípade by mali mať strany možnosť po predbežnom vyjadrení odvolacieho súdu, prečo považuje rozhodnutie súdu prvej inštancie za nesprávne, prípadne po poskytnutí skutkového a predbežného právneho posúdenia veci odvolacím súdom (§ 378 ods. 1 CSP v spojení s § 181 ods. 2 CSP) reagovať na vývoj procesnej situácie a predkladať v odvolacom konaní aj také dôkazy, ktoré pred súdom prvej inštancie nepredložili.

19. Vzhľadom na vyššie uvedené je zrejmé, že odvolací súd nepostupoval procesne správne, keď s odkazom na ustanovenie § 366 CSP ako novotu v odvolacom konaní odmietol vykonať ňou predložený dôkaz listinou - reštitučným rozhodnutím Okresného úradu Senec, pozemkový a lesný odbor č. j. OU-SC-PLO/2015/1398-2/246/Ko z 25. novembra 2015.

20. Judikatúra najvyššieho súdu pripúšťa petit tak o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, ako aj že vec bola vo vlastníctve poručiťľa v čase jeho smrti, pričom obe znenia petitu sa v zásade považujú za rovnocenné a každé z nich má svoje úskalia. Žalobcovia navrhovaným petitom žiadali určenie, že predmetný pozemok patrí z 1/4 žalobkyni I/, z 1/4 bol v čase smrti vo vlastníctve V. B., zomrelého v roku XXXX, a z 1/2 bol v čase smrti vo vlastníctve Š. B., zomrelého v roku XXXX. Pokiaľ žalobcovia žiadali určenie vlastníctva/spoluvlastníctva predmetného pozemku do minulosti (hoci len sčasti), bolo potrebné v prvom rade skúmať naliehavý právny záujem na takomto určení podľa § 137 písm. c) CSP, resp. podľa § 80 písm. c) O.s.p., keďže žaloba bola podaná ešte za účinnosti predchádzajúcej procesnej úpravy (porov. I. ÚS 151/2016). Ak by totiž v čase rozhodovania súdu bol už skutočným vlastníkom predmetného pozemku iný subjekt, určenie vlastníctva v minulosti by nemalo význam a zbytočne by viedlo k ďalším súdnym sporom o to, kto je súčasným vlastníkom predmetného pozemku.

21. Z odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku je zrejmé, že odvolací súd si bol vedomý potreby skúmať prípadný následný vznik vlastníckeho práva na strane žalovaných. Aj keď v bode 20 odôvodnenia uviedol, že nebolo potrebné zaoberať sa otázkou eventuálneho vydržania vlastníckeho práva na strane žalobcov a ich právnych predchodcov, v skutočnosti sa touto otázkou meritorne zaoberal v ďalších bodoch odôvodnenia. Nesprávne však skúmal na strane žalovaných len prípadné vydržanie, nie nadobudnutie vlastníckeho práva iným spôsobom, najmä rozhodnutím správneho orgánu v reštitučnom

konaní, na ktoré poukazovala v odvolacom konaní žalovaná 2/ a ku ktorému predložila aj listinný dôkaz.

22. Otázka, či k predmetnému pozemku nevzniklo po smrti V. B. a Š. B. vlastnícke, prípadne spoluvlastnícke právo iným subjektom, bola podstatná pre posúdenie existencie alebo neexistencie naliehavého právneho záujmu na určení, že tieto osoby boli v čase svojej smrti spoluvlastníkmi predmetného pozemku. Preto bolo potrebné považovať dôkaz predložený žalovanou 2/ za podstatný pre rozhodnutie vo veci. Ak ho odvolací súd pri vlastnom (novom) zisťovaní skutkového stavu nevykonal, zaťažil konanie takou vadou, ktorá mala za následok porušenie práva dovolateľky na spravodlivý proces.

23. Aj keď sa dovolací dôvod, t. j. nevykonanie dôkazu listinou, ktorú v odvolacom konaní predložila žalovaná 2/, priamo týkal len žalovanej 2/, teda len naliehavého právneho záujmu vo vzťahu k spoluvlastníckemu podielu, ktorý bol v katastri nehnuteľností zapísaný na žalovanú 2/, v žalobnom petite a vo výroku napadnutého rozsudku odvolacieho súdu nebolo možné rozlíšiť, spoluvlastnícky podiel ktorej zo žalovaných 1/ a 2/ mal byť určený do vlastníctva ktorého zo žalobcov resp. ich právnych predchodcov. Nešlo o uplatňovanie nárokov na konkrétne spoluvlastnícke podiely voči konkrétne označeným spoluvlastníkom (bolo by tomu tak vtedy, ak by žalobcovia napr. žiadali, aby súd rozhodol, že spoluvlastnícky podiel zapísaný v evidencii nehnuteľností na žalovanú 1/ patrí žalobcovi 1/ a spoluvlastnícky podiel zapísaný na žalovanú 2/ patrí žalobcom 2/ a 3/, každému v 1/2), ale išlo o spoločné uplatňovanie jednotného vlastníckeho práva. Inak povedané, evidované spoluvlastnícke podiely žalovanej 1/ a žalovanej 2/ v petite žaloby splynuli do jedného spoločného vlastníckeho práva k predmetnému pozemku, ktoré malo byť podľa žalobného petitu rozdelené medzi žalobcov a ich právnych predchodcov podľa výsledkov ich dedičských konaní. Takto podanou žalobou žalobcovia medzi sebou vytvorili tzv. nerozlučné procesné spoločenstvo, v ktorom išlo o také spoločné práva a povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na všetkých žalobcov a procesný úkon jedného z nich platí i pre ostatných žalobcov (§ 77 ods. 1 CSP). To znamená, že nebolo možné zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu len v časti týkajúcej sa spoluvlastníckeho podielu žalovanej 2/, lebo by nebolo zrejmé, ktorí žalobcovia by mali byť zapísaní ako (spolu)vlastníci namiesto žalovanej 1/, ale bolo potrebné zrušiť všetky určujúce výroky ako jeden celok (§ 439 písm. b) CSP).

24. Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že konanie na odvolacom súde bolo zaťažené vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, preto dovolanie bolo nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu preto v súlade s ustanovením § 449 ods. 1 CSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

25. Vzhľadom na zrušenie výrokov vo veci samej bolo potrebné zrušiť aj výrok napadnutého rozsudku odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania, keďže išlo o výrok závislý od rozhodnutia vo veci samej (§ 439 písm. a) CSP). Z rovnakého dôvodu bolo potrebné zrušiť aj naň nadväzujúce uznesenie Okresného súdu Pezinok č. k. 5C/518/2008-1203 z 2. augusta 2022 o výške náhrady trov konania. Závislým výrokom môže byť nielen dovolaním nedotknutý výrok, tvoriaci súčasť napadnutého rozhodnutia, ale aj výrok, ktorý je obsahom iného, samostatného rozhodnutia v danej veci (R 73/2004).

26. V ďalšom konaní bude úlohou odvolacieho súdu, aby vyhodnotil žalovanou 2/ predložený listinný dôkaz a na základe toho opätovne posúdil existenciu alebo neexistenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení najmä vo vzťahu k predloženému reštitučnému rozhodnutiu.

27. V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne znova o trovách konania a rozhodne aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.